

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด และเป็นสถาบันแรกในชีวิตมนุษย์ทุกคน ดังนั้นครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญในการอบรม สั่งสอน ให้ความรู้สมาชิกในครอบครัว แต่ในปัจจุบัน ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวตามมาด้วย ทั้งระหว่างคู่สมรสด้วยกัน ระหว่างพ่อแม่กับลูก และระหว่างญาติพี่น้องกันเอง ส่งผลให้เกิดปัญหาการหย่าร้าง การติดยาเสพติดของลูก ปัญหาสุขภาพกายและจิต รวมทั้งอาจจะเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้

ตามสถิติข้อมูลการให้บริการของศูนย์พึ่งได้ (One stop Crisis Center หรือ OSCC) ทั่วประเทศ ดังตารางแสดงจำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงที่มารับบริการศูนย์พึ่งได้ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2550

ตารางที่ 1.1

สถิติแสดงจำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงที่มารับบริการ
ศูนย์พึ่งได้ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2550

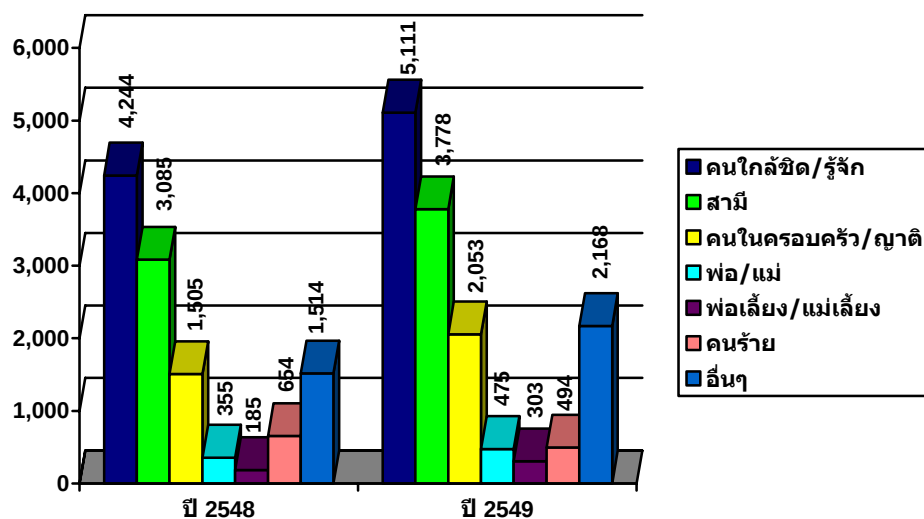
ปี	จำนวนโรงพยาบาล	เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง	เฉลี่ย (ราย/วัน)
2547	70	6,951	19
2548	109	11,542	32
2549	110	15,882	44
2550	297	19,068	52

ที่มา: สำนักพัฒนาระบบบริหารสุขภาพ ส.ค. 2551

จะเห็นว่าจำนวนของเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปี และเมื่อจำแนกตามประเภทของผู้กระทำ ความรุนแรง ก็ยิ่งเห็นได้ชัดขึ้นว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่วนมากจะเกิดขึ้นจากคนใกล้ชิด คนรู้จักมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากสถิติ

ภาพที่ 1.1

จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจำแนกตามประเภทของ
ผู้กระทำ ความรุนแรง ปี 2548-2549

ที่มา: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีมานาน ซึ่งในอดีตจะกำหนดบทบาทของผู้หญิงไว้ต่ำกว่าผู้ชาย จะถือว่าสามีจะมีอำนาจเหนือสุดในบ้าน ตามประเพณีของหญิงไทยผู้เป็นภรรยาจะต้องให้ความเคารพ เชื่อฟังสามี ตื่นก่อน นอนทีหลัง นึกถึงความสุขของสามีเป็นหลัก และสามีจะเสียเงินค่าตัวไปซื้อที่ดิน ปลูกข้าว ปลูกผลไม้ หรือยกให้ใครก็ได้ โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจ หรือสิทธิในตัวของภรรยาเลย เพราะถือว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี บทบาทของผู้หญิงจะถูกจำกัดโดยวัฒนธรรมและกฎหมาย หรือกฎระเบียบของสังคม แต่ต่อมาเมื่อไทยได้มีการติดต่อกับชาวตะวันตกมากขึ้น จึงรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้มากขึ้น สถานภาพของหญิงไทยก็เปลี่ยนไป มีสิทธิเสรีภาพในตัวเองมากขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบัน ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศ และ

รัฐธรรมนูญมีการบัญญัติมาตรา 28 วรรค 2 ว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” เห็นได้ชัดว่าบทบาทของผู้หญิงไทยได้เปลี่ยนไปแล้วในปัจจุบัน

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน มีความแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลทั่วไป เนื่องจากเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนั้นการนำมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้จึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นที่จะลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ดังนั้นจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ขึ้นมา โดยมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนต่างจากการใช้มาตรการทางอาญา เพื่อที่จะได้สามารถคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง และสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับใจไม่กระทำผิดอีก และยังทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น เพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัวไว้

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติ 18 มาตรา มีสาระสำคัญ คือ

1. ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และผู้ที่พบเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวต้องแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นกับพนักงานเจ้าหน้าที่
2. ในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว จะต้อง มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ร่วมอยู่ด้วยในขณะที่ทำการสอบปากคำ เพื่อให้คำปรึกษา และช่วยเหลือสภาพจิตใจ
3. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งเหตุสามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันที
4. กำหนดให้การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดฐานยอมความได้ เพื่อช่วยเหลือคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยมีเงื่อนไขในการยอมความ โดยใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมประพฤติ ชดใช้เงิน ทำงานบริการสาธารณะ
5. ห้ามนำข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ หลังจากที่ได้มีการแจ้งความดำเนินคดี

การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ พนักงานสอบสวน จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ ศาล เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเรื่องความรุนแรง ดังนั้นการที่จะบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ

ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้มีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้ในการแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว

ดังนั้นการศึกษาปัญหาการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงเป็นจุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์หาปัญหาจากการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ข้อมูลที่ได้มาจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผู้ศึกษาทำงานเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ ซึ่งทำงานสังคมสงเคราะห์ได้จัดตั้งศูนย์นารีรักษัขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพบเจอกับผู้มารับบริการที่ประสบกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และได้ทราบถึงการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อช่วยดูแลและคุ้มครองทั้งผู้ถูกกระทำและผู้ที่เกี่ยวข้องทำความรุนแรงในครอบครัว แทนการใช้ประมวลกฎหมายอาญาในการพิจารณาความ ผู้ศึกษาจึงคิดว่าการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นเรื่องใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทบทวนแนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อศึกษาทัศนะของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

4. เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจ ทัศนะของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 รวมทั้งแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยจะทำการสำรวจเพียงครั้งเดียว (Cross-Sectional Study) ซึ่งใช้แบบสอบถามในการถามความคิดเห็นเพียงครั้งเดียว ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ คือ พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในเขตของอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งหมายถึงในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด

นิยามศัพท์ในการศึกษา

“ปัญหาในการบังคับใช้” หมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งที่จะต้องแก้ไขจากการดำเนินการของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในศึกษานี้หมายถึง ปัญหาของผู้ปฏิบัติคือ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา

“พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550” หมายถึง กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เน้นการช่วยเหลือคุ้มครอง ปันผู้ถูกระทำ โดยมีมาตรการและวิธีการแก้ไขเพื่อให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวหมดไป

“ผู้ที่เกี่ยวข้อง” หมายถึง พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) พนักงานอัยการ และนักสังคมสงเคราะห์ (ตาม ป. วิชาญา) หรือนักจิตวิทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
2. ทราบถึงความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ทราบทัศนะของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
4. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา เรื่อง ปัญหาของการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
2. การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พ.ศ. 2550

- 2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
 - 2.2 สถิติคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
 - 2.3 ข้อเสนอแนะในการสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา